

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ І СТУДЕНТІВ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

А.В. Осіпцов, В.М. Пристинський, Т.М. Пристинська

Слов'янський державний педагогічний університет

Вступ. Проблема формування високого ступеню професійної компетентності фахівця набуває подальшої **актуальності** в період розвитку складних і неоднозначних суспільно-економічних процесів, що відбуваються в Україні. Сучасний фахівець будь-якої галузі професійної діяльності — це особа, рівень професіоналізму якої відповідає стандартам надійності й конкурентоспроможності на європейському й світовому ринках праці.

Важливість даної **проблеми** визначається також активною інтеграцією України до європейського економічного простору, а підписання Болонської конвенції пред'являє підвищені вимоги до якості підготовки сучасного фахівця. Особливо, на наш погляд, значущим слід вважати аргумент про створення умов для можливості використання фізичних вправ на робочому місці, що розглядається як складова частина збалансованої політики у сфері спорту, на чому наголошується у ст. 6 «Удосконалення системи залучення до спорту» Європейської спортивної хартії, прийнятій ще у 1992 році на VII конференції європейських міністрів спорту. А в розділі 4 «Освіта, професійне навчання, молодь і спорт» проекту Конституції Європи підкреслюється важливість соціальної та освітньої функції спорту [1, 8].

У зв'язку з цим, одним з пріоритетних напрямів зростання освітнього простору України слід вважати необхідність створення ефективно діючих умов для забезпечення на практиці функціонування системи ступеневої неперервної професійної освіти. Важливе місце у формуванні особистості сучасного фахівця та розвитку його потенційних можливостей до рівня професійно важливих здібностей посідають фізична культура і спорт, а саме професійно-прикладна фізична підготовка (ППФП), яка повинна ефективно сприяти оволодінню й досягненню високого рівню готовності до високопродуктивної трудової діяльності.

Аналіз публікацій і наукових досліджень, узагальнення передового виробничого досвіду дозволяють зазначити, що сучасна психолого-педагогічна наука створила достатньо дієву систему теоретико-практичних знань із питань організації та управління професійною підготовкою фахівців галузей і профілів промисловості [2, 3, 4, 5, 6, 7].

Без сумніву провідним слід вважати положення про те, що формування стану оптимальної готовності до майбутньої професійної діяльності повинно відбуватися на засадах психофізичного та психофізіологічного обґрунтування системи ППФП [2, 3]. Важливим практичним завданням у реалізації даного аспекту є визначення інформативності професійно важливих знань, рухових навичок і вмінь на різних етапах професійної освіти й виробничої діяльності людини [4, 5].

Технології розвитку професійно важливих рухових умінь, на основі яких ефективно формуються виробничі навички, мають давні соціально-історичні коріння, що дозволяє вважати доцільним більш широке застосування різноманітних за структурою і формами засобів ППФП з метою їх подальшої оптимізації [6, 7].

Реалізація значної різноманітності засобів професійно-прикладної фізичної підготовки повинна базуватись на засадах оптимальних тренувальних програм з чітко визначеними фізіологічними режимами та обґрунтованих психолого-педагогічних умов конкретного професійно-технічного закладу освіти. Встановлено, що в процесі етапної фізичної підготовки слід враховувати такі важливі чинники, як: особистісні й психодинамічні характеристики професійної групи; рівні фізіологічної готовності на кожному з етапів професійної освіти, виробничої підготовки й фахової діяльності; темпи стану «тренуваності» психофізичних і психофізіологічних функцій та моторно-педагогічних здібностей; рівень, час і темпи динаміки досягнення і збереження стану «тренувального» ефекту [2, 5].

Технології сучасного виробництва розуміються як інтенсифікація процесів, які потребують високої міри напруження сенсорного й опорно-рухового апарату; активізації процесів мислення, уваги, пам'яті, психоемоційної сфери. У зв'язку з цим, на наш погляд, залишаються актуальними питання визначення найбільш ефективних засобів, методів і форм ППФП та їх взаємодії у розв'язанні конкретних практичних завдань по забезпеченню якості неперервної професійної освіти в системі «технічний ліцей — технічний університет — технічні галузі виробництва».

Зв'язок роботи з науковими програмами і планами полягає у виконанні дослідження відповідно до Державної програми розвитку фізичної культури і спорту в Україні, цільової комплексної програми «Фізичне виховання — здоров'я нації», зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури та спорту на 2001—2005 р.р. Міністерства молоді та спорту України за темою 2.1.9. «Оптимізація фізкультурно-оздоровчої роботи у навчальних закладах на основі диференційованого підходу з урахуванням темпів біологічного і морфофункціонального розвитку» (№ держ. реєстр. 0104 U 003062).

Дослідження виконується на кафедрі теоретичних, методичних основ фізичного виховання і реабілітації Слов'янського державного педагогічного університету (наукові консультанти — доктор педагогічних наук, професор Григоренко В.Г.; кандидат педагогічних наук, доцент Пристинський В.М.). Дослідно-експериментальний етап роботи проводиться на базі кафедр фізичного виховання технічного і педагогічного ліцеїв, Приазовського державного технічного університету та спортивних клубів металургійних комбінатів «Азовмаш» і «Азовсталь» (м. Маріуполь Донецької обл.).

Мета роботи на даному етапі дослідження полягала в узагальненні новітнього психолого-педагогічного і виробничого досвіду організації професійно-прикладної фізичної підготовки та визначенні пріоритетних шляхів її вдосконалення.

Методика дослідження ґрунтується на вивченні й аналізі спеціальної літератури і документальних матеріалів, матеріалів періодичних і популярних видань; на проведенні професіографічних спостережень; на опитуваннях експертів і анкетних опитуваннях; на узагальненні передового педагогічного досвіду й практики виробничої діяльності.

Результати дослідження та їх обговорення. Узагальнюючи дані проведеного дослідження було встановлено, що організація процесу професійно-прикладної фізичної підготовки як учнів технічного ліцею, так і студентів технічних спеціальностей університету відбувається на типологізованому рівні за структурою державних і навчальних програм і базується, як правило, на реалізації загальних принципів фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи. Поряд з цим, практично 100 % опитуваних викладачів і завідувачів кафедрами фізичного виховання відмічають високу професійно-прикладну значущість засобів фізичної культури і спорту у вихованні гармонійно розвиненої особистості та формуванні професійно важливих фахових здібностей сучасного спеціаліста. Але, тільки 49,8 % із них володіють інформацією про сучасні

новітні технології, а 33,3 % продуктивно використовують їх з метою більш ефективного забезпечення розділу ППФП.

Такий стан слід пояснювати ще недостатньою розробленістю деяких принципових теоретико-методологічних і практичних аспектів інноваційних підходів в організації навчально-виховного процесу насамперед з метою забезпечення ефективності функціонування системи неперервної професійної освіти (технічний ліцей — технічний університет — технологія виробництва).

На наш погляд, ефективність освітньо-виховної підготовки учнів технічних ліцеїв залежить від ступеню наукової обґрунтованості системи професійно-прикладної фізичної підготовки, яка виконуватиме функцію інтеграції гностичних і предметно-практичних, мотиваційних і соціологічних компонентів професійно зорієнтованого педагогічного й виробничого процесів.

Висновки

Таким чином, на основі викладеного слід зазначити, що якісний стан підготовленості майбутнього фахівця підвищиться, якщо:

1. Розглядати процес професійно-прикладної фізичної підготовки в контексті культури суспільства й культури особистості.

2. Система функціонування сучасної структури фахової підготовки буде здійснюватись на основі реалізації конкретних моделей професіограм відповідно до особливостей профілю кожної спеціальності, які будуть використовуватись як нормативні засади управлінської діяльності.

3. Вибір найбільш ефективних засобів ППФП буде забезпечувати реалізацію оптимального стану:

- розвитку і вдосконалення професійно актуальних моторно-педагогічних функцій;
- розвитку рухових умінь і навичок, фізичних якостей;
- розвитку нервово-м'язової працездатності й психоемоційної стабільності;
- розвитку позитивної мотивації відносно обраного фаху, професійно-прикладного фізичного виховання та здорового способу життя, «Я»-концепції особистості.

4. Розробити і запровадити більш об'єктивні критерії її продуктивності в аспекті професійно зорієнтованої та фахової підготовки учнів технічних ліцеїв, а у перспективі — студентів вищих технічних закладів освіти.

5. Інноваційні психолого-педагогічні технології ППФП учнів технічного ліцею будуть функціо-

нувати як цілісна сукупність педагогічних, психологічних, медико-біологічних умов гармонійного розвитку кожної особистості в освітньо-виробничій структурі «технічний ліцей — технічний університет».

Література

1. Державна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні. Державний комітет України з фізичної культури і спорту. — Київ, 1996. — 26 с.
2. Григоренко В.Г., Пристинський В.М. Системний підхід в організації професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів /Науковий вісник ПУД-ПУ (м. Одеса) ім. К.Д. Ушинського: Зб. наук. пр.—Одеса: ПУДПУ, 2002. — Вип. 8—9. — С. 126—132.
3. Матвеев Л.П. Общая теория спорта и ее прикладные аспекты. — М.: Известия, 2001. — 334 с.
4. Раєвський Р.Т., Канішевський С.М. Соціальне замовлення на фізичне виховання студентської молоді у XXI столітті //Теорія і практика фізичного виховання. — Донецьк: ДонНДУ, 2004. — № 2. — С. 37—42.
5. Романенко В.А. Физиологическое обоснование профессионально ориентированной физической подготовки: Дис. ... док. биол. наук. — К., 1994. — С. 125—144.
6. Физическая культура студента: Учебник / Под ред. В.И. Ильинича. — М.: Гардарики, 2002. — 448 с.
7. Худолій О.М. Основи методики викладання гімнастики: Навч. посібник. В 2-х частинах. — 3-є вид., випр. і доп. — Харків: «ОБС», 2004. — Ч.1. — 414 с.
8. COMPASS 1999. A project seeking the co-ordinated monitoring of participation in sports in Europe. — London: UK Sport. — P. 34—35.

Нова книжка

Герчик М.С., Вацеба О.М.

Г37 Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт»: Підручник. — Харків: «ОБС», 2005. — 240 с.
ISBN 966-7858-41-3.

У підручнику міститься необхідна для студентів вищих навчальних закладів фізкультурного профілю інформація з фізичної культури та професійної діяльності в ділянці фізичного виховання, олімпійського та професійного спорту, фізичної реабілітації, рекреації та туризму.-

Викладений матеріал допоможе студентам-першокурсникам краще познайомитися зі своєю майбутньою спеціальністю, прискорить процес адаптації до специфічних умов навчання у вищому навчальному закладі, розширить знання про роль та значення фізичної культури і спорту в суспільстві.

Затверджено

Міністерством освіти і науки України
як підручник для студентів факультетів вищих
навчальних закладів фізичного виховання і спорту

Худолій О.М.

X98 Основи методики викладання гімнастики: Навч. посібник. В 2-х частинах. — 3-є вид., випр. і доп. — Харків: «ОБС», 2004. — Ч. 1. — 414 с.
ISBN 966-7858-35-9

У першій частині посібника розглянуті загальні питання теорії гімнастики, а також засоби і методика розвитку рухових здібностей та навчання гімнастичним вправам.

Посібник рекомендовано викладачам і студентам факультетів фізичного виховання педагогічних інститутів та вчителям фізичної культури середніх загальноосвітніх шкіл.

Рекомендовано

Міністерством освіти і науки як навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів
(лист № 14/18.2-1928 від 17.11.2003 р)

